

gnomii upomínají tyto porosty na acidofilní bučiny. Zejména v případech, kdy bylinné patro téměř chybí, avšak kromě lesních subacidofytů, jako je bika hajní (*Luzula luzuloides*), třtina rákosovitá (*Calamagrostis arundinacea*) nebo jestřábník lesní (*Hieracium murorum*), tu rostou i druhy úživnějších lesních půd, např. bažanka vytrvalá (*Mercurialis perennis*), hrachor jarní (*Lathyrus vernus*) nebo samorostlík klasnatý (*Actaea spicata*). Celkem vzácné jsou bučiny s přimísenou lípou srdčitou (*Tilia cordata*). Rostou na mělkých půdách mírných konvexních svahů v teplejších polohách. Pro druhově bohatý podrost je typická přítomnost některých druhů dubohabřin, spatříme zejména jaterník podléšku (*Hepatica nobilis*) a ptačinec velkokvětý (*Stellaria holostea*).

Bučiny původně zabíraly téměř veškerou rozlohu Doupovských hor, výjimkou bylo údolí Ohře a teplý severozápad, zejména Kadaňsko. Pokud se vydáme na pěší túru od Karlových Varů po proudu Ohře, narazíme na první typické porosty dubohabřin asi po 18 km u obce Velichov, v nadmořské výšce přibližně 400 m. Při troše štěstí můžeme nalézt lokality s koncentrací vzácných druhů — v pestrém podrostu najdeme hvozdík pyšný (*Dianthus superbus*), tomkovici jižní (*Hieracium australe*) či vstavač mužský (*Orchis mascula*). Na exponovaných hranách skal se tu a tam vyskytují i teplomilné doubravy. S dalšími kilometry přibývá teplomilných druhů, už v okolí Klášterce nad Ohří můžeme objevit třemdavu bílou (*Dictamnus albus*), nebo huseník chudokvětý (*Arabis brassica*). V této oblasti již lze počítat se souvislejším výskytem teplomilných doubrav, místy až do nadmořské výšky 530 m. V malých dubových hájích a na mezích uprostřed luk pod zaniklou vsí Velká Lesná a v lesích pod rezervací Rašovské skály se vyskytují druhy upomínající na mochnové doubravy známé např. z Krivoklátska (jsou to druhy střídavě vlhkých půd společně

s druhy teplomilných doubrav např. bukvice lékařská — *Betonica officinalis*, srpice barviřská — *Serratula tinctoria*, hladýš široolistý — *Laserpitium latifolium*, smldník jelení — *Peucedanum cervaria*, svízel severní — *Galium boreale* a jiné). Strmé svahy jižních poloh hostí doubravy s válečkou prapořitou. Tento typ lesa je v oblasti hraničící s Podbořanskou kotlinou již velmi hojný.

Doupovské hory dnes

V Doupovských horách vznikl v r. 1953 vojenský výcvikový prostor (tzv. VVP Hradiště zabírá většinu pohoří kromě některých okrajových částí, zejména údolí Ohře a Ostrovska). Vznik vojenského prostoru znamenal konec snah o znovuosídlení území po odsunu Němců. Krajina se zcela vyhladila a začala pomalu pustnout. Ačkoli se po r. 1989 většina hraničních území otevřela veřejnosti a investicím, Doupovské hory jsou zakázaným světem dodnes. Jen malý zlomek původní zemědělské půdy je dosud obhospodařován, se střídavou intenzitou jsou paseny nebo sečeny některé louky okolními zemědělskými subjekty nebo Vojenskými lesy a statky, a. s., a tak se kulturní krajina pozvolna změnila v moře úhorů a křovinatých strání. Území se vyhnulo většině negativních moderních vlivů, jako je extenzivní výstavba, expanze lidských sídel, rozvoj průmyslu a intenzifikace zemědělství.

Krajina nezůstala zakonzervována, od vzniku VVP se stále dynamicky mění, ovšem zcela jiným způsobem než území, které zůstalo za hranicemi vojenského prostoru. V každém případě jsou dnes Doupovské hory jedním z nejceněnějších přírodních území ve střední Evropě, velmi pozitivně jsou hodnoceny v rámci celoevropských programů (CORINE, NATURA 2000). Na Ministerstvu životního prostředí již druhé desetiletí leží návrh na vyhlášení alespoň části území jako CHKO (v rámci

CHKO Střední Poohří). Abychom byli spravedliví, průtahy tentokrát pravděpodobně nezavinili ministerští úředníci, ale odstavec jednoho paragrafu Zákona o ochraně přírody a krajiny, který sice přímo nezakazuje vznik CHKO v území vojensky využívaném, ale jeho vznik a fungování velmi ztěžuje. Nakonec, existence vojenského prostoru je v jistém smyslu nejlepším řešením pro zachování nerušeného vývoje přírody. Takový způsob ochrany má však i svá omezení, pod vojenskou správou není možný obvyklý dohled civilní státní správy a veřejnosti, neexistují nástroje k omezení některých činností s nepříznivým dopadem na biotu. Přitom samotná vojenská cvičení mají převážně extenzivní charakter a v okolní krajině se projevují většinou jen přechodným narušením na relativně malých plochách a přírodní prostředí tak výrazně nepoškozuje. Největším současným problémem Doupovských hor je intenzivní těžba starých bukových porostů a následná výsadba jehličnanů. Pralesovité porosty na svazích Pustého zámku, Větrovce, Jehličné a na dalších místech doslova mizí před očima. Lesníci našťastí již nepotlačují přirozené zmlazení buku a tam, kde nevysadí nepůvodní dřeviny, se často během několika desítek let obnovuje kvalitní bučina včetně bohatého podrostu. Přesto lze předpokládat další navyšování podílu jehličnatých dřevin a celkové posun porostů směrem k nižším věkovým kategoriím. Doupovské hory se nevyhnuly plánu na investice do megalomanských projektů. Projekt zábavního centra, které mělo vzniknout při jihozápadním okraji Doupovských hor na ploše téměř 1 800 ha (zčásti mimo území vojenského prostoru), byl příkladem extrémně necitlivého zásahu do krajiny a navíc velmi nákladné investice, o jejímž úspěchu lze velmi pochybovat. Proti tomuto projektu se nakonec postavila většina komunálních politiků, vojenská správa i převážná část místních obyvatel.

V syrském pohoří Džebel Ansárija

Milan Řezáč, Veronika Strnadová, Ondřej Koukol, Magda Hrabáková

Celé území Sýrie již od raného starověku intenzivně ovlivňuje člověk. Proto zde nelze téměř nikde mluvit o nedotčené přírodě. Takovými místy jsou snad pouze nepřístupné kaňony v horách a vnitřní prostory jeskyní, které lze nalézt především v pohoří Džebel Ansárija. Tento převážně vápencový horský masiv se na západě zdvihá z přímořské nížiny a na východě strmě spadá do širokého údolí řeky Orontes. Pravděpodobně díky poměrně řídkému osídlení se právě v této oblasti zachovala ve východním Středomoří dnes již vzácná lesní vegetace.

Džebel Ansárija tvoří přirozenou hradbu zabraňující vstupu vlhkého a teplého mořského vzduchu dále do země. Odděluje tak oblasti středomořského klimatu

s mírnou deštivou zimou a vlhkým teplem létem od vnitrozemí s kontinentálním klimatem, pro které je typická chladná zima a suché horké léto.

V době našeho pobytu v Sýrii na přelomu března a dubna se zimní deště již obvykle začínají střídát s horkými slunečnými dny. Rychlý skok ze zimy do léta bez přechodného období je pro celou oblast charakteristický. Sýrie se po tuto krátkou dobu stává rozkvetlou zemí plnou života.

V údolí řeky Orontes

Při cestě do pohoří Džebel Ansárija jsme krátce navštívili údolí řeky Orontes (Nahr al Ásí). Orontes je hned po Eufrátu druhou největší řekou Sýrie. Její arabský

název znamená „řeka tekoucí opačným směrem“, protože na rozdíl od většiny syrských řek teče z jihu na sever. Orontes pramení v libanonských horách a v Turecku ústí do Středozemního moře. Zde, na severu Sýrie nedaleko tureckých hranic, má řeka již značnou část své cesty do moře za sebou. Překvapující je proto její šířka, která odhadem činí pouze něco přes 10 m. Východně od pohoří Džebel Ansárija vytváří úrodné údolí široké až 20 km nazývané Al Ghab. V námi navštívené oblasti má však vysloveně kaňonovitý ráz. Ve vápencových stěnách říčního údolí jsou vytesány řady starověkých hrobek, které daly tomuto místu jméno Město mrtvých.

Na křovinách rostoucích na svazích údolí žije chameleon obecný (*Chamaeleo chamaeleon*), který se vyskytuje také v jižní Evropě. Mezi vysazenými eukalypty jsou hojné rosníčky levantské (*Hyla savignyi*). V řece jsme ve velkém množství nacházeli homolovité schránky předožabřích plžů pyskořek. Ve stínu mezi skalami žijí pestré zbarvení plži levantky rodu *Levantina*. Podobný druh jižanka středomořská (*Eobania vermiculata*) je znám po celém Středomoří. Na stránkách číhaly na svou kořist pavouci lepovky (*Scytodes* sp.), kteří mají zajímavý způsob lovu.

Vyznačují se nápadně vyboulenou hlavou-hrudí, v níž jsou umístěny mohutné jedové žlázy. Ty vylučují kromě jedu velké množství lepkavé hmoty, kterou na potenciální kořist vystříknou a přilepí ji tak k podkladu. Pod kameny byly ukryté dlouhonohé a rychlé stonožky strašníci *Scutigera coleoptrata*, u nichž je až neuvěřitelným způsobem vyvinuta autotomie — i při opatrné manipulaci se jim v chuchvalcích odlamují končetiny. Nalezli jsme i drobného rezavého pavoučka r. *Dysderina* (*Oonopidae*), který má svrchní i spodní stranu zadečku krytou sklerotizovanými destičkami. V mravenišťích postavených pod kameny zde žil i příbuzný téměř bílý *Oonops pulcher*. Zástupce tohoto rodu byl jednou nalezen na synantropním stanovišti i v České republice (Šmaha 1981).

Krasová oblast Mashtal'Helu

Naší další zastávkou byla krasová oblast v okolí vesnic Mashtal'Helu a Uyounl'Wadi, v jižní nižší části pohoří. Na rozsáhlých plochách jsou zde vyvinuta škrapová pole. Hornina rozbrázděná do hloubky až několika metrů tvoří nepřehledná bludiště, ve kterých jsou skryty četné vchody do jeskyň. Bohatá krápníková výzdoba v podzemí a ostré škrapy na povrchu napovídají, že je tato oblast v zimních měsících bohatě zásobena srážkami.

Právě zde se nachází jedna z mála syrtických jeskyní zpřístupněných veřejnosti. V některých jeskyních jsme našli střepy keramiky, jejíž povrchová úprava napovídala, že nebyla vytvořena na hrnčířském kruhu. Rovněž lidské kosti obalené sintrem byly pravděpodobně z prehistorického období. V zemi se starověkými památkami na každém kroku je však archeologie pravěku popelkou.

Jeskyně a propasti byly cílem větší části naší výpravy, protože tyto biotopy bývají domovem mnoha endemických druhů živočichů. Přesto výzkumu této fauny není v Sýrii věnována téměř žádná pozornost. Nejhlubší námi prozkoumaná propast měla dno v hloubce 32 m. Propasti fungují v přírodě jako přirozené pastí na obratlovce, což zde dokládalo dno pokryté krunýři suchozemské želvy žlutohnědé (*Testudo graeca*).

Závětrné svahy nejvyššího vrcholu pohoří Džebel Ansarija (1 562 m n. m.) porůstá v polovině dubna ještě neolistěná zakrslá doubrava (nahore vlevo). Foto V. Strnadová ♦ Mohutné mnohonozky r. *Julida* z horského lesa poblíž městečka Slunfeh (uprostřed vlevo) ♦ Uprostřed vpravo pestrě zbarvená jedovatá stonoha r. *Scolopendra* budí mezi místními obyvateli oprávněný respekt. Foto V. Strnadová ♦ Plodničky vřeckovýtusné houby druhu *Caloscypha fulgens* z jedlového lesa nedaleko Slunfeh (dole)

Nalezli jsme i bizarního drabčika dosud pro vědu nepopsaného, pravděpodobně z rodu *Speleodomene*. Vyznačuje se zcela atrofovanými očima a výrazně prodlouženými tykadly a končetinami, čímž může připomínat mravence. Jeho nejbližší příbuzní žijí v lávových jeskyních na Kanárských ostrovech. Ve vlhkých jeskyních žijí slepé svinky z r. *Schizidium*, stonožky svinule z r. *Trachysphaera*, mohutná slepá rybenka z r. *Lepidospora* s nápadně dlouhými končetinami a dosud nepopsaný slepý druh pavouka z čel. šestičokovitých (*Dysderidae*). Sušší jeskyně pak obývají druhy, které často pronikají i do lidských staveb. Svou velikostí nepřehlédnutelní jsou zploštělí pavouci z čel. *Sparassidae*. Méně nápadný je pavouk *Loxosceles rufescens* z čel. *Sicariidae*. Kousnutí jeho amerických příbuzných může být nebezpečné i pro člověka. Z hmyzí říše vyhledávají suché jeskyně některé druhy koníků, cvrčků a švábů.

V zimě a brzy na jaře krajinou protékají potůčky, které však později většinou vysychají. Pouze v určitých úsecích jejich koryt se udržuje vlhkost po celý rok. Právě taková místa jsou pak útočištěm v Sýrii poměrně málo zastoupených pavouků slíďáků. Příkladem může být druh *Aulonia kratocbvilii* pojmenovaný po významném českém zoologovi Josefu Kratochvílovi. Na povrchu se ve dne pod kameny skrývaly překvapivě velké (i 11 cm dlouhé) zemnívky (*Tracophilus* sp.) a až 12 cm dlouhé, pestrě zbarvené stonohy r. *Scolopendra*, které budí u místních obyvatel větší respekt než štíři. Pod kamenem vyrušené škvorovky (řád *Japygina*), sněhově bílí živočichové s rezavými klíškovitými přívěsky na konci zadečku, se rychle ukrývaly ve škvírách v půdě. Svými rozměry se přibližovaly škvorům. V porovnání s našimi zástupci z r. *Catajapyx* měly čtyřikrát delší tělo. Bledí pavouci r. *Anagraphis* z čel. *Prodidomidae* připomínají tvarem těla naše skálovky. Vedle mravenců si pod

kameny stavějí svá hnízda zástupci exotických hmyzích řádů termitů a snovatek. Naší pozornosti neunikl ani sametový, vínově zbarvený pavouk *Palpimanus simoni*, jehož první pár nápadně dlouhých nohou je adaptací na lov jiných pavouků. Na křovinách rostoucích na škrapových polích jsme našli velkého krasce z r. *Capnodis*. Lomikameny ožíraly černé housenky s oranžovými škvrnami, které patří k místní gracilní formě jasoně červenookého (*Parnassius apollo*). Mezi trsy všudypřítomných bramboříků byly hojné nymfy kudlanek.

Oblast hostí poměrně monotónní,

Orchideje r. *Orchis* zdobí škrapová pole v okolí vesnice Mashtal'Helu (nahore vlevo) ♦ Brambořky r. *Cyclamen* ze škrapů v okolí Mashtal'Helu (vlevo uprostřed) ♦ Ostré škrapy v okolí téže vesnice vytvořené korozní činností vody vypovídají o vydatných zimních srážkách (vpravo nahore). Prohlubně vyplněné půdou jsou místními zemědělci využívány k pěstování obilí. Foto V. Strnadová ♦ Poměrně suché jedliny v nejvyšších partiích pohoří Džebel Ansárija připomínají naše jehličnaté lesy (dole). Snímky O. Koukola, pokud není uvedeno jinak

avšak na množství jedinců bohatou faunu měkkýšů. V celém pohoří jsme zjistili okolo 30 druhů z 11 čeledí. Nejčastěji šlo o zástupce čel. *Helicidae*. Nápadně velké schránky hlemýžďů z r. *Helix* měly na rozdíl od našeho hlemýžďe zahradního pestřeji zbarvené ulity s podélnými tmavými pruhy. Silně diverzifikovaná se jevila také čel. hladovkovitých (*Enidae*). Ze sedmi námi zaznamenaných druhů lze jmenovat např. lačníka stepního (*Zebrina detrita*), který žije i v ČR. Na povrchu krtin byly po dešti patrné schránky zemních měkkýšů z čel. *Ferussacidae*. Ve Středomoří, kde půda v zimě nepromrzá, nalézáme z této čeledi hned několik rodů s mnoha druhy, zatímco ve střední Evropě žije jen jeden druh. Za zmínku stojí také pro nás exotická čel. bezočkovitých (*Pomatiasidae*). Její zástupci jsou jedni z mála suchozemských předožábřích. Stinné lesní prostředí obývají zemouni z čel. *Zonitidae*. Vlhčí stanoviště, jaká zde představovaly především vchody do jeskyní, vyhledávají závoratky (*Clausiliidae*) s charakteristickým ostrým límečkem okolo obústí. Vlhké jeskynní mikroklima vyhovovalo i obvykle na povrchu žijícímu plži r. *Pleurodiscus*. Jde o jediný rod východomediterránní čel. *Pleurodiscidae*. V nevysychajících potocích byly na kamenech přilepeny tlustostěnné schránky zubovců (*Theodoxus*).

Velice hojný je zde v noci aktivní šakal obecný (*Canis aureus*). Tyto šelmy se ve dne většinou ukrývají v jeskyních. Pod kameny jsme nejednou narazili na hmyzožravou užovčku r. *Eirenis* a podzemního hmyzožravého dvouplaza druhu blanus Strauchův (*Blanus strauchii*), který může

na první pohled připomínat červora. Na stěnách skal se hbitě pohybovaly agamy hadrún (*Laudakia stellio*).

Na některých místech se zachovaly tvrdolisté neopadavé lesy tvořené především dubem cesmínolistým (*Quercus ilex*). Na tomto v porovnání s okolím vlhkým biotopu žil velký chlupatý sklípkan z r. *Chaetopelma* skrývající se ve dne pod kameny. Velice častým jevem ve zdejší přírodě jsou plané orchideje. K těm nejdekorativnějším bezesporu patřilo několik druhů r. torič (*Opbrys*).

Hosn — jižní část pohoří Džebel Ansárija

Dalším zajímavým místem je okolí známého křížáckého hradu Crac des Chevaliers (Qal'at al Hosn) na samém jihu pohoří. Podklad jinde vápencového pohoří zde na jeho okraji tvoří vyvřeliny. Pod vesnicí Hosn se nachází údolí hluboce zaříznutého potoka, jehož svahy jsou intenzivně spásány.

V puklinách rozpraskané vyvřelé horniny se hojně vyskytují primitivní pavouci z r. *Filistata*. Zlatozelení chlupatí krasci, kteří posedávali na nízké vegetaci, patří do exotického r. *Julodius*. Mezi kameny jsme zde opakovaně zastihli snovačku *Steatoda paykulia* silně připomínající obávanou černou vdovu. Na opuštěných úhorech si hloubí svoje nory velcí slíďáci z r. *Lycosa*. Odlišný geologický podklad se projevuje především faunou měkkýšů, která je celkově chudší. Nalezli jsme tu však některé druhy, které se nám nepodařilo spatřit v jiných částech pohoří, např. středomořský druh hlemýžďe *Cantbareus aperta*.

Al Qadmous

Hluboký říční kaňon nedaleko městečka Al Qadmous tvoří říčka zaříznutá do svrchnokřídových vápenných sedimentů. Vzhledem k vodorovnému uložení vrstev bez vertikálních puklin zde tato hornina krasovatí velice špatně. Proto chybějí závrty a škrapová pole.

Řeka na dně kaňonu měla v době naší návštěvy (začátek dubna) ještě poměrně velký průtok a bylo patrné, že ani v létě, na rozdíl od okolních řek, které byly již nyní téměř bez vody, nevysychá. Z nezarůstajících šterkových lavic na březích bylo patrné, že se tudy pravidelně v zimních měsících prožene velká voda. Výšku její hladiny prozrazovaly náplavy uchycené vysoko ve větvích platanů a oleandrových keřů. Při zběžném průzkumu jsme zde zaznamenali sladkovodní kraby r. *Potamon*.

Strmé svahy údolí hyzdily cesty necitelně vytvořené těžkou technikou, které byly po období dešťů na mnoha místech přehrazené velkými sesuvy půdy. Na místech, kde ze skalních převisů neustále kapala voda, se na mechové vegetaci srazil travertin vytvářející záclony. Některé dosahovaly až k zemi, a za nimi vznikaly jeskynní prostory. V opadaném listí lesů na prudkých severních svazích žijí pavouci z čel. *Zoropsidae* a *Corinidae*. Prvně jmenovaní připomínají naše zory (*Zoridae*). Jsou však větší a mají před snovacími bradavkami přidatné snovací zařízení — tzv. kříbe-

lum. Vlhkému severnímu svahu kontrastoval poměrně suchý jižní svah porostlý keři z r. *Cistus*, které připomínají růže. Na rozdíl od nich však nemají zpeřené listy. Z bylinných druhů svahy zkrášloval fialové kvetoucí hnědenec zvrhlý (*Limodorum abortivum*) a bílé a fialové kvetoucí zástupci rodu okrotice (*Cephalanthera*). Z dalších orchidejí zde byly časté vstavače (*Orchis*) a toriče (*Opbrys*). Pod kameny jsme našli štíra *Scorpio maurus* s robustními klepety. Nejhojnějším zástupcem řádu *Scorpiones* v této oblasti je poměrně velký bleďozlutý *Mesobuthus gibbosus*. Jediného pro člověka nebezpečného štíra (*Leiurus quinquestriatus*) vyskytujícího se v Sýrii najdeme pouze v pouštních oblastech.

Slunfeh

Naši cestu pohořím směrem na sever jsme zakončili v jeho nejvyšší části v okolí městečka Slunfeh. Je to vyhlášené horské středisko, vyhledávané v letních měsících turisty především z Arabského poloostrova.

V polovině dubna zde jaro teprve začínalo. Tato oblast je zajímavá především přítomností lesů, které jsou v Sýrii relativně vzácné. Vyskytují se pouze na několika místech na severozápadě země. Dominantní vegetací jsou ve vyšších nadmořských výškách jedlové lesy s vtroušenými habry a jalovci. Na chráněných stanovištích se kromě jedle uplatňují opadavé duby, které o něco níže tvoří souvislé porosty, např. i přímo ve Slunfihu. Návštěvník by mohl nabyt dojmu, že se ocitl v teplomilné doubravě v Čechách. Hojná je zde kamejka modronachová (*Margarospermum purpureoaceruleum*). Jen lilie zlatohlávek je tu vystřídána řepčíky, místo slíďáků hajních zde pobíhají skákavky a pod kameny se skrývají pavouci r. *Uroctea* z exotické čel. *Oecobiidae*. Na horním okraji Slunfeh se zachovaly fragmenty lesa tvořeného cedry, jistě jednou z nejpůvodnějších, ale i nejhroznějších dřevin Blízkého východu. Nejvyšší vrchol celého pohoří (1 562 m n. m.), je na svých závětrných východních svazích z velké části pokryt zakrslým dubovým lesem.

Jedle v horách byly většinou hustě porostlé mechem rodu šurpek (*Ortotrichum*). Na některých stromech rostly lišejníky *Anaptychia ciliaris* a *Lobaria pulmonaria*. Druhý jmenovaný můžeme najít i v ČR, kde je však velkou vzácností. Hrabanka jedlového lesa byla posetá až 3 cm velkými apothecií také u nás na jižní Moravě se vzácně vyskytující houby *Caloscypha fulgens*. Na tlející kůře jsme našli velké světlé plodnice houby destice chrpáčové (*Discina perlata*) a na zemi několik smržů (*Morchella*). Na cedry je vázaná vřeckovýtrusná houba druhu *Sepultaria sumneriana*, jejíž plodnice jsou zanořené v zemi.

V hrabance jedlového lesa žijí mohutné mnohonozky, které mají na každém dvoučlánku vývodu odpudivých žláz. Z těch jsou v případě ohrožení schopny vystříknout na vzdálenost i 10 cm odpuzující sekret. Jednotlivé druhy se liší barvou tohoto sekretu. U některých je mlččně bílý, u jiných rezavě hnědý. Poblíž Slunfihu jsme v odlesněných částech nacházeli

poměrně velkého černého pavouka stepníka *Eresus walckenaeri*, který si staví svá hnízda pod kameny, na rozdíl od našich stepníků (*E. cinnaberinus* a *E. sandalia*), kteří žijí v norách sahajících až 10 cm hluboko pod zem.

V okolí zříceniny hradu Qal'at al Salahiddin se vyskytují především borové lesy. V jeskyni přímo pod hradem jsme pozorovali drobného pavouka r. *Cataleptoneta* z čel. *Leptonetidae*. Téměř výhradně jeskynní zástupci této čeledi se vyznačují nápadně trnitými makadly. Borové lesy představují dominantní vegetaci také na vyvřelinách u města Kassab na severním okraji pohoří.

Svou divokou krásou nás příjemně překvapil hluboký kaňon pod vesnicí Hanna, na spodním okraji Slunfihu. Řeka na mnoha místech tvoří na střídajících se měkkých a tvrdých vrstvách vápenců kaskádovitě vodopády. Na skalních stěnách kaňonu byly přichyceny litobiontní plži z r. *Pyramidula*. Z obratlovců žije v této části v pohoří dikobraz. My jsme jeho ostny hojně nacházeli právě v okolí kaňonu.

Celé pohoří Džebel Ansárija se zemědělsky využívá. Není zde téměř městečka, na kterém by se nehosподаřilo. Terasovitá políčka na svazích i neúrodná kamenitá škrapová pole se zelenala nedávno zasetým obilím, které se pěstuje dokonce i v hojně se vyskytujících olivových sadech. Obhospodařování půdy je vzhledem k členitému terénu doposud primitivní. Moderní techniku zde zastupují lidské ruce a motyka. Kromě oliv se v pohoří pěstují také fíkovníky, různé druhy citrusů (pomerančovníky, citroníky, grapefruity i mandarinky) a granátová jablka. Pěstuje se zde také luštěnina cizrna, z níž se vyrábí tradiční arabský pokrm humus, na některých místech je pěstován i tabák. Stráně spásají typicky různobarevné ovce a kozy.

Zmínili jsme se o nepřehledné prozkoumanosti zdejších hor a Sýrie po stránce biologické. Je to dáno pravděpodobně také tím, že tu nepůsobí téměř žádní místní taxonomové. V Sýrii jsou čtyři univerzity: v Damašku, Aleppu, Latakii a Homsu. Navštívili jsme Přírodovědeckou a Zemědělskou fakultu univerzity v Latakii a Biologickou fakultu univerzity v Aleppu, kde pracují také pedagogové, kteří nezřídka vystudovali v zemích bývalého východního bloku. Děkan Zemědělské fakulty v Latakii nás dokonce překvapil plynouou češtinou. Na obou univerzitách nás velice ochotně provedli po jednotlivých odděleních. Ze systematicky zaměřených přírodovědců jsme se seznámili pouze s jednou malakozoologkou, která se v Aleppu zabývá vodními měkkýši. Pro přiblížení uvádíme některé oblasti zájmu zdejších biologů. Na univerzitě v Aleppu se např. studují biorytmy křečka syrského, pouštní symbiotická vřeckovýtrusná houba *Terfezia transcaucasica*, jejíž plodnice mají v Sýrii využití v kuchyni, a parazitický prvok r. *Leishmania*. Dále zde působí virologové, cytologové, biofyzici a histologové. Na univerzitě v Latakii studují parazity ryb, perloočky jako bioindikátory, na zemědělské fakultě mikroskopické půdní houby, ekologie slunčinek a blanokřídlého hmyzu čel. *Braconidae*.